

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Развод и законна раздяла

Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

английски

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици вече са преведени.

Swipe to change

Развод и законна раздяла

Италия

1 Какви са условията за получаване на развод?

Нормативните основания за допускане на развод са посочени в закона (вж. раздел 2). Съдът трябва да установи наличието на съответните основания, за да допусне развода.

Тази преценка се извършва дори когато страните са предявили съвместен иск за развод. Съгласието на съпрузите само по себе си не е основание за развод (и следователно в Италия на практика не съществува развод по взаимно съгласие). Съдът винаги трябва да установи фактическите обстоятелства по иска, преди да допусне развода.

Ако бракът е сключен по реда на Гражданския кодекс, той се прекратява с решението за развод, а ако страните са сключили църковен брак, надлежно вписан в регистрите за гражданско състояние, с решението за развод се прекратяват гражданскоправните последици от този брак. В производството участва и прокурор.

Източници: Закон № 898 от 1 декември 1970 г., изменен със Закон № 436 от 1 август 1978 г. и Закон № 74 от 6 март 1987 г.

2 Какви са основанията за развод?

Всеки от съпрузите може да поиска развод на някое от следните основания:

1) когато след бракосъчетанието другият съпруг е осъден с влязло в сила съдебно решение за извършването на особено тежко престъпление, без значение дали е извършено преди или след бракосъчетанието, като например:

осъден на доживотен затвор или лишаване от свобода за срок над 15 години, като срокът на наказанието може да е резултат от кумулиране на наказания за умислени престъпления с изключение на политически престъпления и престъпления, извършени по „подбуди с особена морална и социална стойност“ (*motivi di particolare valore morale e sociale*);

осъден на лишаване от свобода за кръвосмешение (член 564 от Наказателния кодекс) или за сексуални престъпления по членове 609 *bis* (сексуално насилие), 609 *quater*, 609 *quinquies* и 609 *octies* (въведени със Закон № 66 от 1996 г.);

осъден на лишаване от свобода за убийство на син или на дъщеря или за опит за убийство на съпруг или на син или дъщеря;

осъден на лишаване от свобода, с две или повече присъди, за тежка телесна повреда, неизпълнение на задължение за издръжка на членове на семейството, малтретиране на членове на семейството или на непълнолетни или малолетни лица или злоупотреба с недееспособно лице, с изключение на случаите, когато искащият развод също е бил осъден като съучастник в престъплението или е установено възобновяване на съпругеския живот;

2) в случай, че:

другият съпруг е бил оправдан по обвиненията в кръвосмешение или сексуално насилие, посочени в точка 1, букви б) и в), и съдът прецени, че не е възможно ответникът да продължи или да започне отново да живее със семейството си;

постановена е съдебна раздяла или раздяла по взаимно съгласие и съпрузите са били законно разделени в продължение на най-малко три години от датата на явяването им пред съда по делото за законна раздяла;

наказателното производство за престъпленията, посочени в точка 1, букви б) и в), е било прекратено поради давност, но бракоразводният съд установи, че деянието представлява съставомерно престъпление;

наказателното производство за престъплението кръвосмешение е приключило с решение, че липсва основание за наказателна отговорност, защото престъплението не е предизвикало „обществен скандал“;

другият съпруг, който е чуждестранен гражданин, е получил унищожаване или разтрогване на брака в чужбина или е встъпил в нов брак в чужбина; бракът не е бил консумиран;

единият от съпрузите официално е сменил пола си; в такъв случай искът за развод може да бъде предявен от лицето, което е сменило пола си, или от другия съпруг.

В обобщение, като изключим наказателноправните хипотези (които включват наред с осъждането за тежки престъпления и случаи, когато лицето е оправдано поради установено психично разстройство, изтичане на давност или поради липса на съвстомерен елемент за вменияване на наказателна отговорност за престъплението кръвосмешение), възможните основания за развод са: законна раздяла, унищожаване или разтрогване на брака, встъпване в нов брак от другия съпруг в чужбина и неконсумиране на брака или промяна на пола.

3 Какви са правните последици от развода за:**3.1 личните отношения между съпрузите (напр. фамилното име)**

Постановяването на решение за допускане на развод поражда изброените по-долу правни последици.

Първо, брачните отношения се прекратяват: съпрузите отново придобиват статут на неомъжена/неженен и могат да встъпят в нов брак.

Жената губи фамилното име на съпруга, ако го е добавила към своето. Съдът може обаче при съответно искане да разреши на жената да запази фамилното име на съпруга, добавено към нейното собствено, ако тя докаже, че това е в неин интерес или в интерес на децата по причини, които са достатъчно основание за закрила.

Разводът не прекратява отношенията на родство и в частност не отстранява пречката за встъпване в брак при наличие на родство по права линия (член 87, алинея 4 от Гражданския кодекс).

Съпрузите чужденци не губят гражданството, придобито вследствие на брака.

3.2 подялбата на имуществото на съпрузите

Разводът прекратява съпругеската имуществена общност, установена по закон (*comunione legale*), която включва всичко, придобито заедно или поотделно от съпрузите по време на брака, с изключение на личните вещи, изброени в член 179 от Гражданския кодекс, както и паричен фонд за покриване на нуждите на семейството (*fondo patrimoniale*), ако е създаден такъв. Този фонд обаче не се прекратява преди навършването на пълнолетие от всички деца в семейството. Разводът не поражда последици за съсобствеността, която се подчинява на други правила (*comunione ordinaria*), например вещи, придобити преди брака *pro rata* или по време на брака, когато при сключването му е договорено, че имуществото на съпрузите ще бъде разделено (*separazione dei beni*): връзката по отношение на този вид съсобственост може да бъде прекратена по искане на един от съпрузите.

Родител, който живее с непълнолетно дете, може да получи право да продължи да обитава бившето семейно жилище, когато е в интерес на детето да продължи да живее в това жилище.

3.3 малолетните и непълнолетните деца на съпрузите

Съдът, допуснал развода, възлага на съпрузите съвместно упражняване на родителските права върху непълнолетните деца. Само в изключителни случаи упражняването на родителските права се възлага само на единия от родителите. Освен това съдът определя правилата относно времето, което непълнолетните деца трябва да прекарват с родителя, който не е оправомощен да живее с тях. Съдът също така дава наставления за управлението на имуществото на децата и определя вноската за издръжката на непълнолетните деца, която трябва се изплаща на живеещия с децата съпруг.

3.4 задължението за изплащане на издръжка на другия съпруг?

С решението за допускане на развод съдът постановява по искане на една от страните редовно плащане на издръжка на съпруга, който не разполага с достатъчно средства или по обективни причини не е в състояние да си ги осигури. Задължението за плащане на издръжка се погасява с встъпването на издръжания съпруг в нов брак. По взаимно съгласие на страните издръжката може да бъде предоставена и с единична сделка чрез прехвърляне право на собственост върху имущество на издръжания съпруг (за по-подробна информация вж. „Искове за издръжка – Италия“). Съпрузи, които не изпълняват задължението си за изплащане на издръжка при раздяла или след развод, носят наказателна отговорност за отказ да подпомагат семейството си (съгласно член 570 от Наказателния кодекс).

Има и други последици. Съпруг, който се е развел, но не е встъпил в нов брак, и има право на издръжка, има също така право и на дял от обезщетението, платено на другия съпруг при напускане на работа. В случай на смърт на бившия съпруг преживелият бивш съпруг има право да получава наследствената пенсия или да раздели тази пенсия със следващия преживял съпруг, както и да получи плащане от имуществото на починалия, ако има финансови затруднения. Законът също така позволява на съпруга, който има право на издръжка, да регистрира съдебна ипотека или да поиска изземване на имуществото на съпруга, дължащ издръжката.

4 Какво на практика означава правният термин „законна раздяла“?

Законната раздяла означава, че съпрузите вече не са длъжни съгласно закона да живеят съвместно. Фактичката раздяла не поражда правни последици (освен в случаи, възникнали преди Закона за реформа № 151 от 1975 г.).

Законната раздяла не прекратява семейните правоотношения, но ги отслабва.

Законната раздяла може да бъде разпоредена от съда или да бъде допусната по взаимно съгласие.

Източници: *материалните норми се съдържат в Гражданския кодекс (член 150 и следващи; по въпросите, свързани с наследството, вж. членове 548 и 585).*

5 Какви са условията за законна раздяла?

Законната раздяла (т.е. раздялата, разпоредена от съда) предполага установяването на невъзможност на съпрузите да продължат да живеят съвместно.

Когато това условие е изпълнено, съдът постановява разпореждане за раздяла по искане на един от съпрузите, дори ако другият съпруг не е съгласен.

В изключителни случаи съдът може да вмени отговорността за раздялата на единия от съпрузите: тази отговорност има значение за присъждането на издръжка за периода на раздялата и след развода, както и за правата на наследяване. В производството участва и прокурор. Законната раздяла по взаимно съгласие се основава на споразумение между съпрузите, но влиза в сила само с разрешението на съда, който е длъжен да гарантира, че споразумението, постигнато от съпрузите, отговаря на висшите интереси на семейството. В частност, когато споразумението за упражняване на родителските права и за издръжката на децата не е в техен интерес, съдът призовава страните и изисква необходимите промени. Ако страните не изпълнят това изискване, съдът може да откаже да допусне раздялата.

6 Какви са правните последици от законната раздяла?

Лични отношения: законната раздяла (по разпореждане на съда или по взаимно съгласие) води до отпадане на изискването за предоставяне на всички форми на взаимопомощ, свързани със съвместния живот. Освен това тя отменя презумпцията за бащинство. Жената не губи фамилното име на съпруга си, ако то е било добавено към нейното собствено, но по искане на съпруга съдът може да й забрани да го използва, когато използването му може да причини на съпруга сериозна вреда. Също така съдът може да разреши на съпругата да не използва фамилното име на съпруга си, когато използването му може да е в нейна вреда.

Собственост върху общото имущество: раздялата прекратява съпругеската имуществена общност, създадена по силата на закона (*comunione legale*).

Родителски права: съдът, допуснал раздялата, се произнася по упражняването на родителските права върху непълнолетните деца и определя размера на издръжката, която трябва да плаща родителят, който не живее с децата (или, в частния случай на предоставяне на изключителни родителски права, родителят, на който не са предоставени родителските права). При предоставянето на правото на обитаване на семейното жилище родителят, който живее с детето, има предимство (за по-подробна информация вж. „Родителски права и право на лични отношения с детето“).

Задължение за плащане на издръжка: при съответно искане съдът предоставя на съпруга, който не е отговорен за раздялата, право на издръжка от другия съпруг, ако ищецът не разполага с достатъчни собствени средства. Съпруг, който е изпаднал в материална нужда, има право да получава издръжка, т.е. редовно изплащана сума, необходима за преживяване, дори ако е отговорен за раздялата (за по-подробна информация вж. „Искове за издръжка – Италия“).

По отношение на разведените двойки в законодателството е изрично предвидено автоматично осъвременяване на изплащаната издръжка съобразно инфлацията. Съдебната практика е включила в обхвата на това правило и разделените двойки.

Постановените със съдебното решение мерки относно родителските права върху децата и изчисляването на изплащаната издръжка за децата и за съпруга, който има право на издръжка, могат да бъдат изменени впоследствие. Неплащането на издръжка е престъпление съгласно член 570 от Наказателния кодекс.

Раздяла при наличие или отсъствие на отговорност: разделените съпрузи, които не са отговорни за раздялата, имат същите права на наследяване като съпрузите, които не са разделени.

Съпругът, отговорен за раздялата, има право само на издръжка от имуществото на починалия съпруг, при това само в случай, че към момента на откриването на наследството починалият му е дължал издръжка (членове 548 и 585 от Гражданския кодекс).

Други последици: в случай на неизпълнение съдебното разпореждане за раздяла поражда право на вписване на съдебна ипотека; по искане на правоимащото лице съдът може да разпорежи налагане на обезпечителна мярка върху имуществото на задължения съпруг или заповед за трудовото му възнаграждение.

7 Какво означава на практика терминът „унищожаване на брака“?

Съгласно член 117 и следващите от Гражданския кодекс бракът може да бъде унищожен в различни случаи. За предпочитане е да се използва категорията „недействителност“ и да се разгледат основанията за недействителност и приложимият закон във всеки отделен случай.

Бракът е недействителен, ако е опорочен от наличието на някой от посочените в закона недостатъци, но ищецът трябва да се позове на съществуващия порок, като предяви иск пред съда.

Правото на иск за унищожаване на брак не се прехвърля на наследниците, освен ако делото е висящо. В производството участва и прокурор.

Източници: материалните норми се съдържат в членове 117 – 129 bis от Гражданския кодекс.

8 Какви са условията за унищожаване на брака?

Бракът може да е недействителен по следните причини (членове 117 и следващи от Гражданския кодекс):

един от съпрузите все още има предишен брак: недействителността е абсолютна и неотменима; право на иск имат съпрузите, възходящите роднини по права линия, прокурорът, както и всяко лице, което има законен интерес;

impedimentum criminis: когато в брак встъпят две лица, едното от които е осъдено за убийство или за опит за убийство на съпруга на другото лице. Недействителността е абсолютна и неотменима и на нея могат да се позовават съпрузите, прокурорът, както и всяко лице, което има законен интерес;

лицата не могат да встъпят в брак поради умствено разстройство на единия от съпрузите. Определението, с което се установява такова разстройство, може да бъде издадено и след сключването на брака, когато е доказано, че разстройството е било налице към момента на встъпване в брак. Бракът може да бъде атакуван от настойника, прокурора, както и от всяко лице, което има законен интерес;

един от съпрузите е бил недееспособен поради слабоумие (*incapacità naturale*). Бракът може да бъде атакуван от съпруга, който, макар и да не е бил обявен за недееспособен, докаже, че е встъпил в брак, докато е бил недееспособен поради слабоумие. Искът не може да бъде предявен, ако съпрузите са живели съвместно повече от една година, след като ищецът е възстановил умствените си способности;

един от съпрузите не е навършил задължителната възраст за встъпване в брак. Искът може да бъде предявен от съпрузите, прокурора или родителите. Правото на непълнолетното лице да предяви иск се погасява една година след навършването на задължителната възраст за встъпване в брак;

съпрузите са свързани от родство по права линия, сватовство, осиновяване или припознаване. На това основание за недействителност на брака могат да се позоват съпрузите, прокурорът, както и всяко лице, което има законен интерес, освен когато от сключването на брака е изминала една година или повече и в случая е било възможно да се поиска разрешение за брак, въпреки наличието на тези връзки;

принуда, страх или грешка: съгласието е получено под натиск или в резултат на особено силен страх от събития, които са извън контрола на съпруга, или пък е налице грешка при установяване на самоличността или относно съществена лична характеристика на другия съпруг в съответствие с член 122 от Гражданския кодекс. Иск може да предяви съпругът, чието съгласие е било опорочено на едно от горните основания, освен ако съпрузите са живели съвместно една година след прекратяването на заплахата с насилие или отпадането на поражаващите страх обстоятелства, или след като е открита грешката;

фиктивен брак: бракът може да бъде атакуван от всеки от съпрузите, който е встъпил в брак със споразумението, че няма да изпълнява задълженията и да упражнява правата, произтичащи от брака. Искът за унищожаване на брака може да бъде предявен в срок от една година от встъпването в брак. Такъв иск не може да бъде предявен, ако след бракосъчетанието съпрузите са живели дори за кратко съвместно като семейна двойка.

9 Какви са правните последици от унищожаването на брака?

Когато съпрузите са действали добросъвестно (т.е. не са знаели за съществуването на пречка за встъпване в брак към момента на бракосъчетанието), бракът се счита за действителен до обявяването му за унищожен и унищожаването поражда последици само от момента на постановяването му (принцип на „путативния брак“ (*matrimonio putativo*)). Децата, родени или заченати по време на брака, се считат за брачни и следователно към тях се прилагат разпоредбите, уреждащи раздялата на съпрузи с деца.

Съдът може също така да задължи един от съпрузите да извършва периодични плащания в полза на другия съпруг за срок до три години, ако другият съпруг не разполага с достатъчно средства и не е встъпил в друг брак.

Когато само един от съпрузите е действал добросъвестно, бракът поражда последици в полза на този съпруг и на децата от брака.

Недобросъвестният съпруг дължи справедливо обезщетение, съответстващо на издръжката за три години, както и издръжка, ако няма други лица, които са длъжни да плащат издръжка.

Когато и двамата съпрузи са действали недобросъвестно, бракът поражда последици за децата, родени или заченати по време на брака, освен ако бракът е унищожен поради двубрачие или кръвосмешение; децата, които са родени през време на брак, който е унищожен поради двубрачие, могат да получат статут на брачни деца с установено бащинство.

Добросъвестността на съпрузите се предполага и се изисква да е била налице само към момента на бракосъчетанието.

10 Съществуват ли алтернативни извънсъдебни способности за решаване на въпросите, свързани с развода, без да се стига до съд?

Няма предвидени алтернативни способности за разрешаване на въпросите, свързани с развода (или раздялата). Страните имат свободен достъп до услуги за семейно посредничество с оглед да бъдат подпомогнати да се споразумеят относно упражняването на родителските права.

Освен това те могат да създадат съвместно паричен фонд за изплащане на издръжка на децата и на нуждаещ се съпруг.

11 Къде се подава заявление (иск/искане) за развод/законна раздяла/унищожаване на брака? Какви формалности трябва да бъдат спазени и какви документи трябва да бъдат приложени към заявлението?

Правилата относно бракоразводното производство се прилагат и в производството за законна раздяла *mutatis mutandis*. В по-малка степен се прилагат разпоредбите на член 706 и следващите от Гражданския процесуален кодекс.

Производството се води под формата на особено съдебно следствие, което се подчинява на правила, различни от тези в обикновеното съдебно производство, особено по отношение на предварителния етап (като цяло производството се развива в два етапа: помирителен етап и етап на състезателно производство).

Юрисдикция: компетентен е общият съд (*tribunale*), заседаващ в състав от съдии, по последното съвместно местопребиваване на съпрузите или друг съд, посочен в закона (член 706 от Гражданския процесуален кодекс), или, когато ответникът не може да бъде издирен или пребивава в чужбина, по местопребиваването или местожителството на ищеца. Когато и двете страни пребивават в чужбина, делото може да се гледа от всеки съд в страната. Когато разводът е по взаимно съгласие, съпрузите могат да изберат съда по местопребиваването или по местожителството на единия или на другия от тях.

Производство: молбата за развод се изготвя под формата на искова молба (*ricorso*), която се внася в деловодството на компетентния съд. Придружаващите документи, ако има такива, се прилагат към исковата молба, но могат да се представят и в съдебното заседание. Ищецът отговаря за уведомяване на другия съпруг за иска и за датата, определена от председателя на съда за изслушване на страните. Ако опитът за помиряване на страните по време на първото съдебно заседание е неуспешен, председателят на съда издава временни разпоредения в интерес на съпрузите и техните деца и определя дата за изслушване от съдебния състав, който разглежда делото съгласно обичайните правила за преценка на доказателствата.

Развод чрез съвместно подадена искова молба: подаването на съвместен иск за развод предполага, че и двамата съпрузи са съгласни с развода и с условията относно техните деца и финансовите им отношения. Производството е опростено.

Източници: *Закон № 898 от 1970 г. със съответните изменения*; в случаите на законна раздяла се прилагат и *членове 706 – 711 от Гражданския процесуален кодекс*.

12 Може ли да бъде получена правна помощ за покриване на разходите по производството?

Възможно е да се получи правна помощ (*patrocinio a spese dello Stato*) и съответно да се ползва процесуално представителство, без да се плащат адвокатски възнаграждения и други съдебни разходи. Правна помощ се предоставя и на чуждите граждани, законно пребиваващи в Италия. Условията за ползване на правна помощ са уредени в Закон № 1990/217 и са описани в информационната брошура относно правната помощ. Заявленията за правна помощ се подават до съответната адвокатска колегия (*consiglio dell'ordine degli avvocati*). Повече информация можете да намерите на уебсайтовете на адвокатските колегии (например на римската адвокатска колегия) и на уебсайта на Министерството на правосъдието.

Източници: *Закон № 217 от 1990 г., изменен със Закон № 134 от 2001 г.*

13 Възможно ли е да се обжалва решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака?

Решенията за законна раздяла, развод или унищожаване на брака могат да се обжалват. Неокончателните определения в производството за развод (например определения относно статута на съпрузите) или в производството за законна раздяла (например определения относно отговорността или относно изплащането на издръжка) не могат да се обжалват на по-късен етап, например заедно с окончателното решение: те трябва да се обжалват в общите срокове за обжалване.

14 Какво следва да се направи, за да се признае в държавата членка решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, което е издадено от съд в друга държава членка?

Прилага се Регламент (ЕО) № 2201/2003 от 27 ноември 2003 г. В регламента е предвидена стандартна процедура, приложима във всички държави – членки на ЕС.

Признаването е автоматично. Следователно не съществува необходимост от специална процедура за актуализиране на регистъра за бракосъчетания, раждания и смърт на съответната държава членка след окончателно решение за развод, законна раздяла или унищожаване на брака.

Всяка заинтересована страна обаче може да поиска от съда да обяви, че чуждестранното съдебно решение трябва или не трябва да бъде признато. Конкретните основания за непризнаване са предвидени в регламента. Искът трябва да бъде предявен чрез внасяне на искова молба (*ricorso*) до апелативния съд (*corte di appello*), чиято териториална компетентност обхваща мястото на изпълнение на решението съгласно националното законодателство на Италия. Съдът се произнася незабавно, независимо дали е възможно да бъде изслушана другата страна, и решението се съобщава на ищеца.

15 Към кой съд следва да се обърне, за да се противопоставя на признаването на решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, издадено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Всяка от страните може да оспори съдебно решение за признаване пред апелативния съд, постановил решението, в срок от един месец след уведомяването (два месеца, ако другата страна пребивава в друга държава). На този втори етап и двете страни участват в пренията в съответствие със състезателното начало, като се прилагат обикновените процесуални правила.

Решението по отправеното възражение може да се обжалва пред Касационния съд (вж. приложения към регламента).

16 Кой е приложимият закон при бракоразводни дела, когато съпрузите не живеят в държавата членка на съда, който разглежда делото, или са граждани на различни държави?

Приложимият закон при законна раздяла и развод е националното законодателство, общо за двамата съпрузи по време на предявяване на иска за раздяла или развод. Когато съпрузите са с различно гражданство, съдът определя приложимия закон с оглед на това в коя държава е протекла по-голямата част от брачния живот на съпрузите; съдът разполага със свобода на преценка в това отношение.

Когато приложимият чуждестранен закон не урежда развода или законната раздяла, се прилага италианското законодателство (член 31 от Закон № 218 от 1995 г.), т.е. в тези случаи се прилага *lex fori*. Следва да се отбележи, че италианското законодателство се прилага независимо от това дали ищецът е италиански гражданин, като на него може да се позове и неиталиански гражданин в смесен брак, както и двама чужди граждани, обвързани с брак.

Към съпрузи, които са италиански граждани и са подали молба за законна раздяла или развод в Италия, се прилага италианското законодателство, дори ако те не пребивават в Италия. Към съпрузи с различно гражданство се прилага законодателството на държавата, където протича по-голямата част от техния брачен живот. Ако обаче законодателството на съответната държава не допуска законна раздяла или развод, италианският съд прилага италианското законодателство.

Последна актуализация: 03/01/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Държавите от ЕС, отговарящи за съдържанието на националните страници, са в процес на актуализация на част от съдържанието на този уебсайт предвид оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз. Ако на уебсайта има съдържание, което все още не отразява оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза, това не е умишлено и ще бъде коригирано в бъдеще.